

Елементарно изследване на Исляма

За автора

Хадхрат Мирза Тахир Ахмад е духовен глава на Ахмадийското движение в Исляма. Той е четвърти наследник на Хадхрат Мирза Гулам Ахмад (as), проповядвал съществуването на Месия и реформатор, обещан на хората от настоящия век от всички велики религии на света. Неговата общност е динамична и разпространена в целия свят мисионерска сила в Исляма.

Хадхрат Мирза Тахир Ахмад е роден на 18 декември 1928 година в Кадиян, Индия. Образованието си получава в Индия, Пакистан и Обединеното кралство, в Лондонското училище за ориенталски и африкански науки. През 1982 година, след кончината на третия Халиф (наследник), е избран за Глава на Световна мюсюлманска общност Ахмадия. Издадената на 26 април 1984 година заповед срещу Ахмадия от Генерал Зиа, тогавашен диктатор и президент на Пакистан, прави невъзможно функционирането му като глава на общността в страната. След необходимите консултации, той решава незабавно да напусне Пакистан. Три дни след обнародването, той хваща самолета от Карачи и пристига в Лондон, където живее и до днес и където ще остане докато ситуацията в Пакистан не се промени към по-добро.

Хадхрат Мирза Тахир Ахмад пътува надлъж и нашир и често изнася речи пред публика, включваща хора от всички прослойки на обществото с неимоверно различни култури. Речите му, както и другите срещи, често са придружени от т.нар. сесии „Въпроси и отговори”. Той винаги с готовност отговаря на въпроси, вълнуващи съзнанието на неговата публика, на

всякакви теми, било то религиозни или светски, въпреки че отговорите му не могат да избягат от влиянието на неговото дълбоко разбиране за религията, проникнала в мисленето му. Написал е много книги на урду и няколко на английски език. 'Убийство в името на Аллах' и 'Отговора на Исляма на съвременни проблеми' са две от скорошните му публикации на английски език, които биха могли да представляват интерес за читателя. Понякога той изразява себе си в стихове на урду.

Предисловие

На 12 март 1990 година, по покана на Факултета по Ислямски науки на Севилския университет в Испания, Хадхрат Мирза Тахир Ахмад произнася реч, озаглавена „Исляма – Дискурс на неговите елементарни и фундаментални учения”. По съвет на ръководителя на факултета той представя Исляма на елементарно ниво, имайки предвид, че по-голямата част от публиката, хора от другите факултети и обикновени хора, имат твърде оскъдно познание за Исляма. Времето, определено за речта, е един час.

Настоящата монография е базирана на същата тази реч. Авторът се разпростира върху различни теми, за които не бе е стигнало времето в оригиналната лекция. Освен това, при превръщането на устната реч в писмена, самият автор внася в нея някои промени и корекции.

Името Мохамед, Светият пророк на Исляма, е последвано от символа (sa), абривиатура на приветствието „нека Аллах му донесе мир и благословия”. След имената на останалите пророци и вестители се поставя символа (as), абривиатура на „мир нему”. Пълният текст на приветствията не се споменава, но въпреки това ще бъдат разбрани с повтарянето на пълния вариант при всеки един удобен случай.

Въведение

Приемам като голяма чест това, че ръководителят на Факултета по ислямски учения на Севилския университет е счел за подходящо да ме покани тук тази вечер, за да произнеса реч за фундаменталните учения на Исляма. Преди да дойда бях посъветван да говоря за основите на Исляма, за да може студентите, които не са компетентни по въпроса и които имат само елементарни познания, да могат да разберат. Това наистина ме изненада. На първо място ме изненада, защото очаквах студентите в университета да

са по-добре подготвени. И второ, бях изненадан поради дългогодишните отношения между Испания и Исляма. И пълната загубата на тези отношения, така сякаш са изтрети от света без да оставят дори и най-малка следа, е настина удивителен факт! Днес съм изправен пред вас, за да ви представя основните учения на Исляма.

Когато пред 1982 година дойдох в Испания, за да открия построената от Общност Ахмадия джамия, която по стечение на обстоятелствата бе първата построена джамия за период от петстотин години, мнозина вдигнаха вежди в изненада. По време на пресконференцията бях постоянно конфронтиран с едни и същи въпроси от рода на защо сме дошли в Испания. С каква цел? Имало ли е някакъв зловещ мотив зад идването ни? Не се ли наситихме на Исляма? Да го приемаме ли като нова форма на инвазия на Испания? Отговорът ми на тези въпроси бе: „Да, дойдох, за да завладея Испания, но не с намерението да спечеля терористи със силата на оръжието, а сърца с посланието на любовта и убеждението.”

Този отговор все още е в сила. Като общност в Исляма, ние не сме изградени по същия модел, както приетия образ на Исляма, представляващ огледало на така наречените фундаменталисти. Ето защо, днес ще се опитам да ви представя Исляма не с поведението на мюсюлманите в различните страни, а с основните му учения, описани в Свещената книга Коран и действията и преданията на Светия Основател на Исляма.

Ислямът означава „мир”. В него е залегнала душата и духа на Исляма. По ирония на съдбата, тази религия на мира в днешно време е считана от Западния свят за религия на войната, тероризма, хаоса и анархията, докато всъщност Ислямът не е само мир на думи, мирът е изпълнил всички негови учения и е ключ към неговото разбиране. Ако превеждаме буквално, второто значение на думата Ислям е „смирение”. И така, думите „мир” и „смирение” изграждат пълната картина на Исляма. Докато мирът се свързва с отношението на мюсюлманина към неговия ближен и с дълбокото задоволство, което той намира в Исляма, смирението описва отношението на мюсюлманина към Бог. Цялата философия на тази религия се обобщава с една единствена дума. Интересно е да се отбележи, че според Исляма всяка истинска религия трябва да носи тези два реквизита, с които да се обозначи нейния свещен произход. Всички религии според Исляма се стремят от една страна да върнат човека при неговия създател и от друга - да изгради той идеална връзка със своя ближен.

В Исляма има пет фундаментални предмета на вярата, които трябва да бъдат изповядвани от всеки, който желае да стане мюсюлманин. И въпреки,

че Ислямът е разделен на много секти, както всяка друга религия, по този въпрос няма две мнения. С каквито и имена да се наричат сектите, сунити или шиити, всички те вярват в тези пет основни предмета.

Първият от тях е силната вяра в абсолютното единство на Бог. Неговото единство е неоспоримо и неделимо, то не може да бъде умножено или компрометирано под никаква форма. Вторият предмет е свързан с вярата в ангелите. Въпреки различните мнения на мюсюлманите за концепцията на ангелите, всички мюсюлмани вярват в тяхното съществуване.

Третият предмет е свързан с вярата в книгите. Книгите по отношение на религията са онези свещени писания, които съдържат нови учения и носят в себе си нов религиозен закон. Те са поставени след ангелите, тъй като много често откровенията достигат до хората чрез ангелите, които играят централна роля за достигането на божие послание до вестителите. Ангелите изпълняват и много други задачи, за които ще стане въпрос по-късно.

Четвъртият предмет е свързан с вестителите и пророците, които в някои случаи носят нов кодекс на живота и нов закон за хората от дадена епоха, и които понякога са изпратени с единствената цел да реформират. Петият и последен предмет на вярата е свързан с Деня на Страшния съд. Според него всяко човешко същество след смъртта си ще възкръсне под някаква форма и ще отговаря пред Бог за живота, който е водил тук на земята.

Това са петте основи на Исляма. Според някои, обаче, съществува и шести предмет на мюсюлманската вяра, включен в постулатите на Светия Основател на Исляма, а именно вяра в божия декрет. Нека сега обърнем по-детайлен поглед към всеки един от тези предмети.

ВЯРА В ЕДИНСТВОТО НА БОГ

Тя изглежда като проста и елементарна концепция. Не би трябвало да представлява трудност за никой да разбере единството на Бог и така да се приключи темата. Всъщност обаче, тук има много повече, отколкото изглежда на пръв поглед. Изучавайки в дълбочина концепцията за Единството, ще забележим, че целият свят на религията сякаш се върти около тази ос. Тази вяра влияе на всички страни на човешкия живот. Тя въплътява и отрицанието на всичко друго от Бог. Вярата в единството на Бог не е края на вярата, а всички други вери извираат от този фонтан на вечната истина. Тя носи и посланието за освобождение от другите робства и освобождава човека от всичките му задължения, освен произтичащите от смирението му пред Бог.

Предметът е разгледан допълнително от различни ъгли както в Светия Коран, така и в притчите на Светия пророк на Исляма. Декларацията 'La houl wala quat illa Billah' (Няма друга всеобгръщаща сила освен Аллах), например, отваря нови хоризонти за по-дълбоко и обстойно разбиране на Единството. Тя отрича всеки друг страх, освен този от Бог. Втората част от нея фокусира вниманието върху друг важен аспект на Единството, а именно – силата да постигнеш добро е изцяло подчинена на Бог и

Той е Владетел на всички източници на сила и енергия. И докато първата част е свързана с отрицателните страни на силата, втората е свързана с положителните ѝ.

Отнесени към човешките действия, намерения, мотиви и т.н., тези две сили са всеобгръщащи. Намеренията на човека и последващите му действия са винаги напътствани и контролирани от страха или надеждата и от това правило няма изключения. Тези, които вършат добро, го правят от страх или надежда и тези, които се отдават на пороци, също биват мотивирани от същото. Страхове на неверниците принадлежат на отрицателната светска категория и те строят живота си в съответствие с тези светски страхове. Понякога те се страхуват да не си навлекат неблагоприятното положение на монарси и власт, друг път пък се страхуват от обществото като цяло или от деспоти и тирани. Понякога постъпват лошо поради страх от бедност, загуба и т.н. И така, в един изпълнен с пороци свят, голяма част от човешките действия могат да бъдат обяснени с тези страхове.

Вярата в Единството прогонва всички тези страхове и донася до съзнанието на човек важноста от богобоязливостта, което означава, че човек не трябва да се страхува от неблагоприятното положение на небожествените, а да се стреми да не си навлече гнева на Бог и да живее

живота си с оглед единствено на този страх. В положителния смисъл, същото се отнася и за всички човешки мотиви и последващи действия. Човек винаги живее с мотива да удовлетвори някого, доста често и самия себе си. Всъщност, по-често се случва да работи за собственото си удовлетворение, дори и с цената на тези, които обича.

По-силното проявление на тази философия прави човека поклонник на собственото му его. За да постигне тази си цел, човек трябва да задоволи онези, от които зависи неговото удовлетворение. И така, той е в непрекъснат стремеж да спечели благоразположението на монарси, власти и т.н. Това, което описвам в момента, е най-лошата форма на робство. Надеждите и страховете на роба зависят изцяло от капризите, волята и недоволството на неговия господар. Ала неверникът има повече от един господар. Всяко човешко създание, свързано с личните му интереси, може да играе ролята на Господ за него. Ако анализираме първопричината за всички социални, морални и политически злини, ще видим, че точно това боготворене на хората руши спокойствието на човешкото съзнание, и обществото като цяло започва да се корумпира до краен предел.

От тази гледна точка, ако отправим поглед към фундаменталната декларация, че „няма Бог, а Аллах,

Единият и Единственият”, всички тези страхове и надежди спрямо обекти извън Бога биват премахнати сякаш с магическа пръчка. С други думи – избирайки само един господар, вие се освобождавате от робството на другите. Да бъдеш роб на онези, които сами робуват на безчетен брой богове, е една наистина лоша сделка. Това обаче не е всичко. Боговете, които тези хора боготворят, често са продукти на собственото им въображение, които не могат да им сторят нито добро нито лошо. От друга страна, повечето хора боготворят не друго, а смъртни като самите тях, поставяйки тяхното его над всички останали. Така всеки от тях се прекланя пред безчетен брой егоистични богове, чиито интереси влизат в сблъсък един друг, създавайки положение, което е първопричината за хаоса.

Ислямската концепция за Единството налага постигане на единство на хората и премахва всички бариери, които разделят хората по расов, етнически и цетови признак. Това ражда универсалната концепция за равенство в Исляма, която е неин основен признак. И така, от висшата гледна точка на Бог, всички човешки същества, където и в която епоха да са родени, са равни в Неговите очи. Както ще илюстрираме накратко, това е основата, от която сезараждат всички други фундаментални вярвания и доктрини на Исляма. Както вече споменахме накратко, доктрината на

Исляма за Единството е абсолютна и неоспорима – няма място за добавки към божествеността. Той няма нито майка нито баща, няма и съпруга. За Него даването на живот на синове и дъщери е немислимо.

Другият важен аспект на Божието Единство, представен в Корана, се свързва с пълната хармония в Неговото творение. Точно тази хармония е привлякла така силно Айнщайн. Той бил призван да отдаде почит на перфектната симетрия в природата, за която според него се изисквало единство на създателя. Той бил учен и възприятието му за тази хармония било ограничено до материалния свят. Светият Коран обаче говори за хармонията в творението във всичките й възможни приложения. Светият Коран казва, че в природата, така както е създадена от Бога, и в свещените книги, открити ни от Бог, няма дисхармония; там има пълна хармония между една сфера на Божието творение и друга, между една книга и друга.

По-нататък той говори и за пълно съответствие между Божията Дума и Божието Действие, за това, че не може да има противоречие между природата и божията дума, открита пред Неговите пророци. Този въпрос е красиво описан в първите пет стиха от сура Ал-Мулк и е разгледан под различни ъгли в много други стихове на Корана.

Що се отнася до отделния

човек, вярата в Единството играе важна роля в неговото образование и възпитание. Тя изисква съгласуваност на мислите и действията на човека, съгласуваност между връзката му с Бог и неговите близки, което вплита творението във веригата на неразрушимо единство. Това може да бъде по-добре разбрано ако се съсредоточим върху практиките на някои т.нар. религиозни люде, които проповядват омраза на една част от обществото към друга в името на единия и единствения Бог. Принципът за Единството на Бог е в разрез с тази практика и като такъв не позволява на хората да делят Бог от Неговото творение и в рамките на създаденото от Бог.

ВЯРАТА В АНГЕЛИТЕ

Съществуването на ангелите е универсална доктрина, приета в различни страни и религии. Понякога те са наричани с различни имена, но разликата е само до там. По подобен начин, разбирането за природата на ангелите е различно за последователите на различните религии. Ислямът говори за ангелите като за небесни създания с духовна природа, имащи своя собствена същност на личности. Основната им роля е предаването на Божиите послания на хората. Погрешно се счита от мнозина, включително в рамките на Исляма, че те имат човешка форма или някакъв облик

и вид, които са неделима част от материалното съществуване. Материята трябва да има форма и добре очертани граници. Духът обаче попада отвъд петте измерения на човешкото разбиране. Само религиозният човек може да вярва в съществуването на дух. В противен случай, той е неспособен да приеме лика и формата на духа. Може би с цел разрешаване на проблема и за по-лесна визуализация на ангелите от хората, понякога в религиозните книги те се появяват пред светите люде във формата на човешки същества. И не само в тази форма, понякога се появяват пред Божиите вестителите и като птици. Светият Дух се е явил пред Исус като гълъб:

Веднага след покръстването си, Исус се въздигна от водата. В този момент небето се отвори и той видя Духа Божи да се спуска като гълъб и да го озарява. (Матей 3:16)

Тези най-разнообразни примери от религиозните книги вероятно са в най-голяма степен отговорни за погрешното разбиране за формата и природата на ангелите, господстващо сред последователите на различните религии. В някои религии божествата и боговете са произлезли от ангелите, докато в оригиналните книги се споменават само като посредници, създадени от Бог за изпълнението на определени задачи във вселената, за което имаме изобилие от доказателства в много от свещените книги. Затова не е

учудващо, че някои хора разбират погрешно важноста на тези твърдения и започват да третират ангелите като младши сътрудници на Бог.

Нека сега се опитаме да разберем природата на ангелите, но не от гледна точка на общоприетото схващане, а в контекста на Корана и притчите на Светия пророк на Исляма. Според Корана цялата материална вселена, както и цялата религиозна вселена, се управлява от духовни сили, наречени ангели. Въпреки че към някои ангели се обръщаме като към отделни хора, напр. Гавраил, Михаил или Израел, те не работят сами. За всяка работа има един лидер или един върховен ангел, който я управлява, а под него работят много ангели, които Светият Коран нарича Джунуд на Господаря. Техните действия са изцяло подчинени на Божията воля и на начина, по който е сътворил нещата. Те нямат право на ни най-малко отклонение от курса на поверената им задача или от цялостния Божи план за нещата.

Според Корана към всеки човек има прикрепени два ангела, които да записват добрите и лошите му дела. Задачата на ангелите е да изградят най-сложната и задълбочена система на записване. Това не означава, че всеки носи със себе си книга, в която да нахвърля всичко, което види. Ангелите всъщност са отговорни за една много комплицирана система

на записване последствията от делата на хората върху тяхната душа и личност, където добрият човек изгражда здрава душа, а лошият отглежда нездрава.

Душата на човек във формата, в която съществува в човека до неговата смърт, се нуждае от съзнателен организатор, който да пренесе последиците от неговите мисли, действия и т.н. към душата му. Това е един недотам разбран от човека сложен процес. От части обаче сме негови свидетели при престъпниците, които придобиват изражение, различно от хората с благородно поведение. Никак не е трудно това да се види тази разлика, въпреки че тя не може да бъде описана в бяло и черно или с други материални средства. Всъщност, управлението на една огромна вселена от самото ѝ начало през целия период от милиарди години на еволюционна история изисква изключителна организация на постоянно внимание и контрол. Това се извършва от безброй ангели, които буквално управляват огромната вселена и нейната сложна система от закони, като Божии посредници.

В рамките на преданията, можем да разберем до известна степен способността на ангелите да се материализират в различни форми или проявления, нямащи никаква връзка с истинската им форма и съществуване, които са

извън човешкото познание и имат различни измерения от познатите нам.

Веднъж в джамията, където бил основателя на Исляма със своите придружители, внезапно влезнал мъж. Той се приближил до групата, седнал уважително на първата редица и започнал да задава въпроси за природата на Исляма. Изчерпвайки списъка си с въпроси, той си взел довиждане и си заминал. Присъстващите се изненадали, тъй като на първо място този мъж бил напълно непознат, който сигурно бил пропътувал известно разстояние, за да дойде в джамията. В малките градове подобни посещения не остават тайна и всички знаят кой пристига и с каква цел. В този случай, посещението е било така внезапно, че изглеждало като мистерия. На второ място, нямало никакви следи от път в поведението или дрехите му – само един свеж господин с безупречно чисти дрехи. Освен това, начинът, по който започнал да задава въпроси без каквото и да е предисловие, както и неговото внезапно заминаване били меко казано крайно необичайни.

Преди придружителите на Светия пророк (са) да успеят да кажат каквото и да е, самият той ги информирал, че човекът всъщност бил ангелът Гавраил, който задал фундаменталните въпроси, за да могат те да се запознаят с отговорите им. Някои от придружителите

хукнали извън джамията да търсят ангела под прикритие, както те смятали, но никъде нямало и следа от него. Никой от града не бил видял такъв човек. Поради фактът, че тази случка се споменава в най-автентичните книги на преданието, положително можем да направим заключението, че понякога ангелите се явяват в обикновена човешка форма, за да изпълнят някои от задачите си. Откриваме споменаването на ангели в много други предания, особено във връзка с битките на Бадр и Ухад, но вероятно би било неуместно да се впускаме в обстойна беседа по този въпрос.

Противоположно на описаното по-горе виждане на Корана, почти във всяка една страна общоприетото мнение на последователите на различните религии за ангелите принадлежи повече на сферата на приказките, отколкото на принадлежността им към духовна форма на съществуване. За тях се казва, че имат криле като птиците или феите, които разперват, летейки от място на място. Погрешното схващане се дължи може би на прекаленото буквализиране на криптичната религиозна терминология, която най-често си служи с метафорични алюзии. Затова и в Светия Коран срещаме споменаването на криле във връзка с ангелите, където те имат двойки, тройки и четворки криле:

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ

أُولَىٰ أَجْنِحَةٍ مَّثْنَىٰ وَثُلَاثَ

Хвала на Аллах Създателя на небесата и земята, Който нае ангелите за вестители с крила, две, три и четири. Сура Ал-Фатир (Глава 35, Стих 2)

Светият Коран има много специален начин да хвърли светлина върху пасажите, в които е има опасност от неяснота – той използва за това други подобни употреби. Крилата, например, срещаме да се споменават и във връзка с отношението на сина към възрастните родители. Разгръщайки темата, Светият Коран съветва сина да сведе крилата на милосърдието над родителите си, тъй като те са го отгледали от времето на детството му. Само „крило” означава атрибути и власт и ние вярваме, че именно в този смисъл крилата са приписани на ангелите или на хората с божествено проявление в различните религии. В Гита, например, Кришна има три ръце, а не две. Допълнителният чифт ръце при него има същата функция като крилата в свещените книги.

Ангелите са отговорни за контролирането и защитаването на природните закони. Вирусите и бактериите се управляват, организират и защитават от определени ангели, които работят в хармония един с друг за поддържане на перфектен баланс. Посъщия начин екосистемите не са инцидентни или хаотични. Те се регулират от

невидими духовни същества, които ние наричаме ангели.

Случаят на Падналия Ангел

Съществува и още един разбран по напълно погрешен начин епизод, засягащ Сатаната. Казано е и се вярва, че преди падението му, той е принадлежал към категорията на ангелите. Светият Коран отхвърля тази идея и представя Сатаната с огнена природа, което значи, че принадлежи към произлизащите от огъня форми на живот като например джиновете.

ВЯРАТА В КНИГИТЕ

Нека сега насочим вниманието си към третия предмет на вярата, а именно – вярата в книгите. От мюсюлманите се изисква да вярват не само в светото писание, разкрито на Светия пророк на Ислям и наречено Коран, а от съществено значение за всеки мюсюлманин е да вярва и във всички тези свещени откровения, с които са удостоени другите пророци, независимо от къде и от коя епоха са те. Основна част от вярата на мюсюлманите е, че ако човек изповядва само и единствено свещения произход на Корана и отказва да приеме свещения произход на другите книги, напр. Стария и Новия Завет и т.н., вярата му ще бъде обявена за невалидна.

Това схващане разрешава някои проблеми, но поражда нови, поради което е необходимо разглеждането му

в дълбочина. То дава основата върху, която може да се изгради единството на човека на земята, в съответствие с вярата му в Единството на Бог. То премахва основната причина за междурелигиозните раздори и недоверие. Тази вяра в свещения произход на всички книги повдига известни въпроси, на които е много трудно да се даде отговор.

Когато изучаваме книгите, за които се твърди, че са със свещен произход, откриваме противоречия не само в периферните части на техните учения, но и в частите на основните и фундаменталните им вярвания. Това нямаше да бъде така ако всички те произлизаха от един и същ вечен източник на светлина. Този въпрос се илюстрира много добре от факта, че много от тези книги съдържат пасажии, разбирани и интерпретирани от последователите им като водещи към вяра в по-малки божества, дележащи божественост с единственото Върховно същество. Някои книги представят Бог като глава на семейство богове, които имат съпруги, синове и дъщери. Други книги приписват на човешките фигури свръхчовешки сили, присъщи само на Бог. В трети книги Единството на Бог е така силно и безкомпромисно подчертано, че не оставя място за споделяне на характеристиките му под каквато и да е форма. В това отношение Коранът се отличава от всички свещени книги на големите световни религии.

Как Коранът разрешава тази дилема – това е въпросът. Според Корана универсална тенденция е човекът постепенно да прилага свещените учения, с които са били удостоявани основателите на религията му. Изменянето на концепцията за Единството до политеизъм е проявление на същата тенденция. Положително ще открием доказателство за истинността на това твърдение ако проследим историята на промените в текста или неговата интерпретация от времето на първото му откровение. Ето защо Светият Коран многозначително насочва вниманието към факта, че всички свещени книги съответстват на собствените си фундаментални учения единствено във времето на тяхната зора. Не е нужно да се впускате в трудното упражнение да търсите историята на промяната, защото е логично те да не съдържат заключенията, направени в Корана. Ако няма друг Бог освен Висшето Същество и ако приемем твърденията на религиите, че свещените им книги произлизат от Бог, то тогава би трябвало да има еднородност между всички тези книги, или поне в техните основи.

След казаното дотук, човек се сблъсква с друг важен въпрос за начина, по който човек може да познае общите за всички религии оригинални доктринни учения. Човек трябва да открие логична методология, за да отсее правилните от грешните.

Фундаменталните вярвания от гледна точка на Светия Коран са до такава степен съобразени с човешката природа, че те просто потъват в сърцата на хората с чистата сила на истината в тях. Ето ги и тях:

وَمَا أَمْرًا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ

И на тях не им беше наредено друго, а да служат на Аллах, бидейки искрени към Него в подчинение, бидейки праведни и спазвайки молитвите, да плащат Заката. И това е религията на хората на правия път. Сура Ал-Баийна (Глава 98: Стих 6)

Това означава, че на всички основатели на световните религии е категорично заявено, че трябва да почитат единия и единствения Бог с цялата си искреност, посвещавайки себе си единствено и само на Него. Казано им е и да се молят редовно (според порядките в собствените им религии) и да се жертват (заради Бог) за нуждаещите се и бедстващите и заради други подобни филантропни цели. Човек трудно може да открие противоречие в това, независимо към коя религия принадлежи.

В този предварителен дискурс няма нужда да се впусваме в широка дискусия на различните начини за поклонение, дадени ни от Бог, и причините за тяхното различие. Сега ще фокусираме вниманието си върху причините за различията на религиите както в техните основи,

така и в детайлните учения.

Накратко можем да кажем, че ръквата на времето е безпощадна, и понятието за остаряване е неделима част от понятието за време. Всичко трябва да остарее и да се промени. Човек може с почуда да съзерцава руините на велики замъци и палати, но дори и построените от същите монарси и проектираните от същите архитекти сгради не правят изключение от този закон. В някои случаи следващите поколения добавят нещо към дизайна и го променят така драстично, че те губят всякаква прилика с първоначалния си вид. В други случаи те биват изоставени и се превръщат в руини. Според Корана, неумолимите различия между религиите са дело на хората от следващите поколения. В светлината на това всеприето учение на Светия Коран, Ислямът сякаш е застлал пътя към унифицирането на религиите, или поне на фундаменталните им принципи. Така той отхвърля поставените от хората препятствия и бариери с цел разделение на религиите на отделни единици.

Това не е единствената причина за раздалечаването на ученията в различните книги. Някои от разликите не са сътворени от човека, а са били наложени от диктатурите на времето. С постепенния напредък на човечеството в областта на цивилизацията и културата, науката и икономиката на различни

етапи от човешката история то се е нуждаело от конкретни учения, свързани с този период, и тогава се е появявала свещена книга с напътствия. Тези свързани с времето учения не са универсални, а са свързани с конкретни ситуации и изисквания. В определени епохи човек е водил не много по-различен живот от по-низшите от него видове. Интелектуалните му успехи били ограничени, а познанията за вселената - оскъдни. Той не е познавал достатъчно дори света, който е населявал. Начините на комуникация, с които разполагал, били крайно недостатъчни, за да може да разбере природата и обширността на земята и универсалността на човека. Доста често познанието му за съществуването се свеждало единствено до малки парчета земя или до неговата страна.

В много от появилите се по онова време свещени книги не откриваме да се споменава за съществуване на свят отвъд ограничената територия на хората, за които са били предназначени тези книги. Това не означава непременно, както някои философи искат да ни накарат да вярваме, че този факт е достатъчно доказателство, че въпросните книги са били дело на човека, а не са със свещен произход.

Всички свещени учения били свързани не само с изискванията, но и с информацията, с която разполагали хората по онова време.

В противен случай тогавашните хора биха оспорили вестителите на тяхното време, обвинявайки ги в противоречие на общоприетите факти. Това би представлявало абсолютна дилема за пророците, тъй като те имат същите познания както другите хора. Множество са интересните примери, които могат да бъдат цитирани от Корана, където разбирането на хората от онова време за природата е напълно опровергано от учените в следващите епохи. Която и позиция да избере Корана, винаги би останал уязвим откъм възражения, било то от страна на съвременниците си или хората от по-късните епохи. Удивително е как Коранът разрешава този проблем и как по никакъв начин не може да бъде критикуван от днешните философи, та дори и учени.

Следващият пример би представлявал изключителен интерес. Човек в нашето време не трябва да бъде високо образован, за да знае, че Земята се върти около оста си. Ако обаче преди сто и четиридесет години бе казал това и се бе осмелил да го припише на Бог, той би бил провъзгласен за напълно невеж или Бог би бил осмян като непознаващ нещата, които сам проповядва да е създал. Като универсална книга на всички времена, Светият Коран не е можел да избегне засягането на тази тема, а хората от по-късните епохи, като нас, с основание щяха да го обвинят в непознаване на вселената. Изправяйки се срещу проблема,

Светият Коран говори за планините в следния стих, като ги представя като плуващи или акостиращи облаци, когато хората са ги мислели за неподвижни:

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسِبُهَا جَآمِدَةً وَهِيَ ثَمْرٌ مَّرَّ السَّحَابِ ؕ

Виждате планините и си ги представяте като неподвижни, а те се движат както се движат облаци. Сура Ал-Намл (Глава 27: Стих 89)

Очевидно планините не биха се движили ако Земята не се движеше с тях. Ала използваното време е бъдеще - 'Muzaria' – което се отнася за сегашно продължително и бъдеще. Поради това този стих може да се преведе по следния начин: „Планините се движат постоянно с плаващи движения без каквото и да е усилие от тяхна страна”. Може да се преведе и така: „Планините ще се движат сякаш плуват”. Хората от онова време може да са намерили убежище във втория вариант, но са забравили да обърнат внимание на друга част от същия стих, която гласи: „Макар да си мислите, че са неподвижни”. Как човекът от която и да е епоха би помислил, че планините са неподвижни ако те внезапно започнат да се движат? Описанието на движението им не оставя място за хората на Земята, които тихичко наблюдават удивителния феномен, споменат в стиха.

От тук логично следва, че единственият верен превод би бил: „Макар да си мислите, че планините са

неподвижни, те всъщност се движат постоянно”. В Корана има още много примери, които можем да цитираме, но аз вече съм ги споменавал в друга моя реч, озаглавена „Рационалност и откровение на познанието и истината”. Всеки заинтересован може да я прочете.

Със сигурност знаем, че в далечното минало, когато ведите са били дадени за доброто на народа на Индия, индийците знаели много малко за света отвъд морето. Затова и не се споменава за друга страна или народ извън Индия през естествените граници на Хималаите от една страна и моретата от друга. Мълчанието на ведите по въпроса може би е разбираемото Божие мълчание. Трябва да поясним, че споменатите в свещените книги факти са две категории. Първата категория се състои от факти, които са разбрани и потвърдени от всички хора, независимо от тяхната религиозна принадлежност. Това са фактите, за които стана въпрос в по-горната дискусия. Относно духовните неща, всеки един човек може да твърди каквото и да било, защото те се простират отвъд човешкото удостоверение.

Въпреки различията обаче, фундаменталните общи точки винаги могат да бъдат проследени ако човек задълбае надълбоко в изучаването на оригиналните книги. Също както археологът възстановява замисъла на първоначалния план

след изучаването на руините, по същия начин не би трябвало да бъде трудно за един усърден наблюдател да прочете посланието за Единството дори и през булото на мъглата и дима, поставено от последователите на религиите с отдалечаването им от времето на основополагащите пророци.

Споменахме накратко някои от различията, нарочно създадени срещу онези, които произтичат от намесата на човека. За да илюстрираме това, можем да се обърнем към учението на Тора (петокнижието), което сякаш лишава евреите от възможността за прошка. За обикновения наблюдател и от повисшата гледна точка на модерната епоха изглежда, че това е едно безбожно учение, небалансирано в полза на отмъщението. Едно позадълбочено изучаване на тази епоха ще ни представи учението в напълно различна светлина. Знаем, че заради потисническите и деспотични закони на фараоните, Децата на Израел били лишени от изначалните им човешки права. Те били принудени да живеят живот на унижения и робство, където правото им да се защитават и да отвърнат на потисника не се зачитало.

Близо двата века на този мизерен начин на живот фактически са ги лишили от техните честни благородни човешки качества. Те по-скоро биха се отказали от правото си отколкото да отмъстят в името на

прошката – още едно от имената на пълното малодушие. Ако им беше дадено правото да избират дали да отмъстят или да простят, малцина от тях биха се осмелили да изберат първото. Ето защо, въпреки че изглежда жестоко и едностранчиво, учението на Тора е най-идеалното учение за изискванията на времето. Това е едно болно състояние, което е трябвало да бъде излекувано с горчивия хап на писанието.

Близо тринадесетте века на безмилостно отмъщение наистина са превърнали сърцата на израелтяните в камък. Именно в този отрязък от време се появил Месията, персонифициран в прошката, любовта и скромността. Ако Бог беше дал на евреите от неговото време възможността да избират между прошката и отмъщението, те със сигурност биха избрали второто, без дори да си помислят за прошка. Въпросът, който възниква, е кое би било идеалното учение за времето на Исус. Прошката, разбира се, ала без възможността за отмъщение. Точно това и се случило. От този пример става пределно ясно, че някои учения, които изглеждат противоречиви, всъщност имат същата цел и работят в унисон с Божия промисъл. Целта е излекуване на болните, които в различните времена се нуждаят от различни лекарства.

ВЯРАТА В ПРОРОЦИТЕ

Четвъртият фундаментален предмет на вярата в Исляма е вярата

в пророците. Той представлява логически резултат от третия. Същата философия, в която е залегнала вярата във всички книги, има нужда и от вяра във всички пророци. Светият Коран говори за многото пророци, принадлежащи предимно на средноизточната линия на пророците, започвайки от Адам и стигайки до времето на Мохамед, мир нему. От това правило обаче има и изключения. Във връзка с това в Светият Коран се споменават две конкретни неща:

а) Въпреки че имената и кратките биографии на някои от пророците били изпратени на Светия основател на Исляма, този списък в никакъв случай не е изчерпателен. Те представляват само примерни имена. Има и голям брой пророци, които не са споменати в Корана.

б) Изглежда, че някои от имената в списъка с пророците не принадлежат към пророците на Израел. Поради това много тълкуватели са склонни да вярват, че те са неарабски пророци, включени в списъка единствено заради представянето на външния свят. Дул-Кифл, например, е име от списъка с пророците, което не е срещано в арабските или семитските книги. Някои учени проследяват името му до Буда от Капеел, столица на малка държава на границата между Индия и Непал. Буда не само принадлежал към Капеел, но много пъти бил споменаван, че е „от Капеел”. Точно това се има предвид

под името „Дул-Кифл”. Трябва обаче да си спомним, че в арабския език няма съгласната “п”. Най-близката до нея е „фа”. Оттук, Капеел се изписва на арабски като Кифл.

Освен доказателството в Корана, има и още едно сведение, което буди противоречия сред тълкувателите. Едно от преданията, разказвано от Светия Пророк (sa), назовава индийски пророк с името му. По неговите думи:

كان في الهند نبياً أسود اللون اسمه كاهناً

И имаше Божии пророк в Индия, който бе черен на цвят и името му беше Кахан.¹

Тук всеки, който е запознат с историята на индийските религии, веднага ще свърже това описание с Бог Кришна, който винаги е описван в индуската литература с тъмен тен. Към името Кришна е добавена и титлата Канхая. Канхая се състои от същите съгласни, както и името Кахан (к,н,х), което в никакъв случай не е маловажно сходство. Но това дали някой неарабски пророк е назован по име или не е единствено предмет на академичен спор. Неоспорим е фактът, че Светият Коран учи всеки мюсюлманин не само да вярва във всички пророци, но също така той много ясно ни информира, че във всеки един край на света и във всяка една епоха Господ ни дава вестители и пророци.

Тази принципна вяра в истината на основополагащите пророци както

и на второстепенните пророци на другите религии, е неповторима декларация на Корана, липсваща в която и да било друга свещена книга. Тя хвърля светлина върху универсалността на сътворението и универсалността на самия Ислям. И ако твърдението на Корана, че неговите учения са за целия свят, е вярно, то тогава той трябва да приема истинността на всички пророци. В противен случай последователите на различните религии няма да открият свързващия мост между себе си и Исляма.

Признаването истинността на всички книги и на всички пророци е революционна декларация, носеща много ползи на човечеството като цяло. След всичко останало, тя мощно прави път на междурелигиозния мир и хармония. Как човек може да бъде в мир с последователите на другите религии ако ги счита за измамници и ако манипулира истината заради духовниците на своята собствена вяра?

Всеобщо наблюдение е, че последователите на различните религии знаят много малко за доктриналните аспекти на собствените си религии. Ръкоположените духовници и другите лидери трябва да бъдат пазители на религиозното познание и именно към тях се обръщат обикновените хора, когато имат нужда от религиозно напътствие. Тези хора са много по-чувствителни

към въпросите за честта на техните пророци и духовници, отколкото дори към въпроса за Бог и Неговата чест.

С изключение на Исляма, нито една свещена книга на другите религии не свидетелства за истинността на основателите на тези религии. Непризнаването истинността на пророците освен собствените е изолирала религиите една от друга и всяка твърди, че установява монопол върху истината, всяка считайки пророците на другите религии за самозванци. Въпреки че в днешно време това не е толкова силно изразено, суровата действителност, че ако последователите на някоя религия приемат сериозно вярванията си, те трябва да нарекат другите религии, заедно с техните източници, погрешни, остава. Невъзможно е да приемем, че един християнин, един истински вярващ в християнството, такова каквото е днес, човек, ще засвидетелства истинността на Буда, Кришна и Зороастър. В частност, позицията на християнина към Светия Пророк (sa) на Исляма е същата като споменатата по-горе – той трябва да го изобличи като самозванец или в противен случай единствената му алтернатива е да стане мюсюлманин. Разглеждащите проблема ориенталисти винаги са поддържали много ясно тази позиция, като мнозина от тях стигат до степен да показват неприкрита враждебност към основателя на

Ислям с презумпцията, че той е лъжлив. Същото се отнася и за другите подобни религии.

Въпреки че в ежедневието си не срещаме толкова фрапантни примери на неуважение и обида, дали човек ще запази гледната си точка само за себе си или ще я изрази открито, бариерата си остава. Отгук се вижда, че последователите на религиите са се отделили от всички останали и бариерата между истината и лъжата, правилното и грешното, успява да пречи на религиозната хармония, от която днес светът има толкова голяма нужда.

Има, разбира се, по света и много цивилизовани и образовани християни, които от учтивост не биха наранили чувствата на мюсюлманите като изобличат Светия пророк (sa) на Исляма като самозванец. Християните, обаче, поради техните вярвания нямат друг вариант освен да отхвърлят истинността на основателя на Исляма. При мюсюлманите нещата стоят по коренно различен начин. Когато един мюсюлманин говори за Исус Христос, Мойсей, Кришна или Буда с почит и любов, той го прави, защото няма друга възможност. Част от фундаменталния предмет на неговата вяра е не само да си служи с човешка учтивост, но и наистина да вярва в тяхната истинност и чест. В светлината на това, важноста на този предмет на

вярата придобива световен мащаб. Той създава междурелигиозен мир и хармония и истинска атмосфера на взаимно доверие и любов. Също както Единството на Бог, той носи изначалното качество да бъде незаменим – той няма алтернатива.

Обещаният Месия Хадрат Мирза Гулам Ахмад от Кадиян обобщава ислямската вяра в другите пророци по следния начин:

Един от принципите, изграждащи основата на вярата ми, е свързан с установените в света религии. Всички те са приети с отворени обятия в различни краища на земята. Те достигнаха мярката епоха и стигнаха етапа на зрелостта. Бог ми каза, че нито една от тези религии не е лъжлива в източника си и никой от пророците ѝ не е самозванец.²

Това е един красив принцип, издигащ мира и хармонията, полагащ основите на помирието и спомагащ за моралното състояние на човека. Ние вярваме в едната и единствената истинност на всички пророци, които са се появили на света, независимо от това дали живеят в Индия, Персия, Китай или друга държава.³

С установяването на факта, че по света трябва да има пророци във всички епохи, произтичащи от Бог, сцената изглежда наредена за един всеобщ пророк. Приемането на всеобщия пророк изисква взаимност. Когато очаквате от другите да вярват

в някой, когото считате за истински, със сигурност ще ви бъде от полза да засвидетелствате истинност на светите хора, в които другата страна има непоклатима вяра.

Ислямът поставя основата на универсалността на един пророк. Като такъв, твърдението на Корана, че Светият Пророк (sa) се е появил не само за Арабия, а и за цялото човечество, почива на солидна философия. Във всяка една религия срещаме утопичното бъдеще или златната ера, когато целият човешки род ще се обедини под един флаг. Ала сякаш не полага основите за обединяването на хората в техните вярвания и догми. За пръв път в историята на религиите именно Ислямът проправя път на универсалната религия, заявявайки, че всички хора на земята в различно време са били благословени с пришествието на божи вестители.

Според Светия Коран институцията на пророците е универсална и вечна. Съществуват два термина, които описват тази служба, всеки от които с различно значение. Терминът Ан-Наби означава пророчество. На избраниците на Бог да Го представляват, е дадено знанието за важни бъдещи събития, както и за минали неща, които са били непознати за хората тогава, и това знание било знак, че информацията им е спусната от Всезнаещо Същество. Пророчеството като

такова разкрива истината пред пророците, за да може хората да им се подчинят и да приемат тяхното послание.

Вторият термин за пророците е Ал-Расул или Вестител. То се отнася до онези части от откровенията на пророците, които засягат важни послания, възвестявани на човечеството от Божието име. Тези послания може да говорят за нов законов кодекс или просто да предупреждават хората за миналите им прегрешения по отношение на законите, разкрити пред тях преди това.

И двете функции са обединени в един човек и поради това всеки пророк може да бъде наречен вестител и всеки вестител – пророк.

Според Исляма всички пророци са човещи и никой от тях не притежава свръхчовешки качества. Когато на пророците биват приписвани чудеса, които според разбиранията говорят за свръхчовешко качество, тази идея бива отхвърлена от категоричните и ясни послания на Корана. Такова едно чудо, приписвано на някои пророци, е възкресението. Въпреки че подобни описания могат да бъдат открити в много от свещените писания или религиозни книги, според Корана те не бива да се приемат буквално, а по-скоро в метафоричния им смисъл. Исус (as), например, възкръсва от мъртвите за нов живот. Светият Коран говори за Светия Пророк

Мохамед (sa) по същия начин и със същите думи за чудото на духовното възкресение. Подобен е и случаят със сътворяването на някои птици от глина и летежът им в името Божие. Тези птици са просто човещи, дарени с дарбата на духовния полет, в контраст със светските люде.

Нито един пророк не е дарен с изключително дълъг живот, което да го отличи и издигне над братството на пророците, към което принадлежи. Нито пък се говори за пророк, който се издигнал тялом до някое отдалечено кътче на вселената. При споменаването на такова нещо се има предвид духовното издигане, а не физическото, което Коранът категорично обявява, че е срещу природата на пророците. Когато Хората на Писанието поискали от Светия пророк на Исляма физически да се въздигне на небесата и да донесе писание, отговорът на Бог бил само това:

قُلْ سُبْحَانَ رَبِّيَ هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا

И кажете им: „Моят Господар е далеч (от такова детско поведение). Аз не съм нищо друго, освен човешко същество и пророк”. Сура Бани-Израел (Глава 17: Стих 94)

Този отговор отхвърля всички твърдения за други пророци, за които се разбира, че физически са се въздигнали на небесата. В този отговор се има предвид, че нито едно човешко същество или пророк не може физически да се

издигне на небесата. В противен случай Пророкът Мохамед (sa) можеше също да повтори това чудо. Подчертаването на човешките качества на пророците и техните човешки граници е едно от най-красивите характеристики на фундаменталните ислямски учения. Пророците се издигат над ближните си човеци, не защото са надарени със свръхчовешки способности, а само защото си дават по-добра сметка за качествата, с които са надарени. Те си остават човеци, независимо че са се извисили до големи духовни висоти, а тяхното поведение като такова е непостижимо от другите човеци.

По проблема за продължаване на пророчеството, Ислямът категорично обявява Светият пророк (sa) на Исляма за последния от пророците законодатели, а Коранът за последната книга на закона, усъвършенствана и защитена до края на дните. Очевидно, като книга, която е съвършена и защитена от добавки, тя е извън промяната. И в двата случая няма основание за промяна. Когато книгата е съвършена и защитена от човешка намеса, промяната ѝ не е оправдана.

Що се отнася до пророчествата, които не са законодателни, възможността за тяхното продължаване е ясно посочена в Корана. Отново имаме отчетливи пророчества за свещения Основател на Исляма и Свещената Книга -

Корана. Следващият стих от Сура Ал-Ниса не оставя никакви неясноти по този въпрос:

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ ۗ

И онзи, който се подчинява на Аллах и този Негов Вестител, ще бъде измежду тези, които Аллах ще дари с благословията Си, а именно Пророците, Честните, Мъчениците и Правдивите. Сура Ал-Ниса (Глава 4: Стих 70)

Накратко казано, Коранът провъзгласява Исляма за последната съвършена религия, служеща на човечеството, след която няма да бъде открито нито едно ново учение, което да отмени ученията на Исляма, нито пък ще се роди нов независим пророк извън границите на Исляма; всеки нов пророк ще бъде напълно подчинен на Светия пророк Мохамедса.

Пророците винаги носят със себе си послание. То не е ограничено до вярата, а обхваща и сферата на нейното практикуването и прилагането. Ученията се делят на две големи категории:

1. Как да укрепим връзката си с Бог
2. Как да се държим към ближния

Тези две категории всъщност обхващат всички аспекти на религиозните закони. Не можем да се впуснем в широка дискусия за

това как се изпълнява тази задача до съвършенство в Исляма, но може би ще бъде уместно да илюстрираме някои важни страни на това учение с универсален характер.

МОЛИТВАТА

Почитането на Бог е общо за всички религии. Различното е само начина и маниера на богослужението.

Уникалното в начина на богослужение в Исляма е това, че той съдържа характеристиките на начините на богослужение в другите религии. Някои се молят на Бог правостоящи, а някои седнали. В някои религии почитат Бог коленичейки пред Него, в други – покланяйки Му се. Някои стоят пред Него със сгънати ръце, други – с ръце до тялото. Или накратко – няма един единствен начин на почитане на Бог, който да е общ за всички религии. Би било удивително, обаче, да отбележим, че Ислямът учи последователите си как да се молят така подробно, че всички молитвени пози в другите религии са символистично представени в начина, по който се молят мюсюлманите. Изглежда това е още една стъпка към една нова ера на универсалната религия.

Институцията на ислямската молитва е най-развитата система, отговаряща на всички човешки изисквания. Нека в началото си припомним, че целта на почитането на Бог не е просто да се поклоним пред по-висше същество и да отдадем

почит на Неговото величие сякаш Бог е създал човека, за да задоволи собственото си егоистично желание да бъде възхваляван. От споменатите цели във връзка с философията на почитането на Бог и начина, по който мюсюлманите трябва да се молят, става пределно ясно, че ползата от молитвата е за самия молец се и не може в никакъв случай да се счита в Божи интерес. Светият Коран казва, че Бог няма нужда от хвалебствията човешки. Той е така велик в Своето благородство и така величествен в Своя характер, че хвалебствията на Неговите творения не биха добавили нищо към Неговото благородство и величие. Светият Пророк (sa) на Исляма споменава веднъж, че ако цялото човечество се отвърне от Бога и извърши възможно най-тежките грехове, всички те не биха могли да намалят Неговото всемирно величие дори и с толкова като когато потопиш остра игла в обширен океан; по повърхността на иглата ще полепне много повече вода, отколкото греховете на цялото човечество могат да отнемат от великолепието Божие.

Ето защо, почитането на Бог в Светия Коран се изисква само заради самия богомолец. Темата е огромна и можем да илюстрираме няколко пункта в тази връзка, споменати в Светия Коран и преданията на Светия Пророк на Исляма.

Спомнянето на Бог и размишляването върху Неговите

атрибути по време на молитвата помага на човека да пречисти душата си, доближавайки я повече в хармония с природата на Бог. Това е централен момент от ислямската молитва. Човекът е създаден по подобие на своя създател и винаги трябва да се стреми да бъде близо до Него. Това е основен урок по благородство. Тези, които се стремят да мислят и действат като Бог в рамките на човешката сфера, постоянно подобряват връзките си с всички други хора и дори с другите форми на живот.

В човешки рамки, това може полесно да се разбере с отношението на майката към децата ѝ. И за този, който стане истински близък с майката, всички, които са ѝ близки, съвсем естествено стават близки и на него. Да придобиеш отношението на създателя е като да придобиеш отношението на художника към неговото произведение на изкуството. Невъзможно е човек да бъде близо до Бог и да се дистанцира от Неговото творение. Освен това, използваният в Корана термин за почитане на Бог произлиза от дума, която е смислово различна от използваните термини в другите религии. Ain, Be, Dael (А, Б, Д) са три основни букви, носещи общото значение „робство“. Както робът, изгубил всичко заради своя господар, който следва безусловно, богомолецът в Исляма трябва да прави същото по отношение на Бог. Инфинитивът, използван за

почитане на Бог, има значение на следване нечии стъпки. Това е основата на имитацията на атрибутите на Бог. Коранът казва:

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ ۗ

Истина е, Молитвата предпазва молещия се от захващането му с нещо недостойно или нередно. Сура Ал-Анкабут (Глава 29. Стих 46)

Този стих има положително и отрицателно значение, като и двете са жизнено важни за култивирането на идеалното човешко поведение. Дори и в отрицателното си значение, той помага на молещия се да се освободи от всички видове грехове. В положителния си смисъл той образува човека, усъвършенства характера му у култивира качествата му до такава висота, че той става достоен да общува в Бога.

Друга много важна част в това отношение е ролята на богослужението за развитието на душата на човека. Според Исляма свързаната с тленното човешко тяло душа може да се оприличи на дете в майчината утроба. Раждането на здраво дете зависи от много от влиянията, които майката оказва върху ембриона и на по-късен етап – детето. Ако майката влияе нездравословно на ембриона, детето се ражда болно. Ако влиянията са здравословни, детето се ражда напълно здраво. От всички неща, които оказват влияние върху изграждането и модифицирането

на човешката душа, най-важният единичен фактор е молитвата.

Институцията на ислямската молитва е богата на толкова много задълбочени уроци, колкото не са открити дори и частично в другите религии. Ислямът насърчава както груповата, така и индивидуалната молитва. Груповите молитви се провеждат по изключително добре организиран и смислен начин.

Има един водач, който да води богомолците в молитвата. Този водач не е ръкоположен свещеник, а човекът, който хората считат за достоен за тази задача, се избира като „имам“. Събранието се строява зад имама в идеално прави редици, в които всеки богомалец застава рамо до рамо с другия, без да има разстояние между тях. Те следват точно имама във всички негови действия. Когато той се поклони и те се покланят, когато той стане и те стават. Когато той легне и те лягат. Дори и ако имама̀т направи грешка и не я поправи дори след като му бъде напомяно, всички последователи трябва да повтарят същото. Отправянето на въпроси към имама по време на молитвата не е позволено. Всички без изключение са обърнати в една и съща посока на първия дом на молитвата, построен за добротата на човечеството. Никой не може да си запазва определено място зад имама. В този смисъл богатият и бедният са абсолютно равни, така както са равни възрастният и

младият. Пристигналият в джамията преди другите има възможността да седне, където пожелае. Никой няма право да мести останалите от мястото, което са заели, освен заради сигурността и т.н., при което това се превръща в административна мярка. Затова и ислямската молитвена система е богата не само на духовни напътствия, но и на общностни и организационни такива.

Джамиите се посещават пет пъти дневно, което се струва прекалено на обикновения наблюдател. Тази страна трябва да бъде допълнително разисквана, за да се добие по-пълна представа за ролята на груповите молитви в мюсюлманския начин на живот. Разбира се, в едно идеално мюсюлманско общество, където има джамии до всеки един гражданин, груповата молитва по пет пъти на ден се превръща в рутинен начин на живот за мюсюлманите. Обедната молитва, която обикновено е по-проблемна, се извършва в мюсюлманските общества по време на обедната почивка. Поради това, тя не е само почивка за обяд, но е леко удължена, за да може да има време и за молитвата. След обедната молитва идва ред на следобедната, която се провежда почти веднага след прибирането от стандартен работен ден. След нея не се разрешава извършване на молитва до след залез слънце. Времето между тези две молитви се прекарва навън, напр. в спорт, пазаруване, разходки, гостувания на приятели и роднини

и т.н. Това е време за отмора, в което молитвите са практически забранени, с изключение на тихото спомняне на Бога, което се е превърнало в постоянна черта на някои вярващи. При залез слънце нощта на вярващия започва с вечерната молитва, след която отново има време за отмора, вечеря и т.н. Нощта се ознаменува преди оттеглянето с последната молитва, наречена Иша. Не се препоръчва да се стои буден след Иша в разточително клюкарство и празни приказки.

Мюсюлманите са окуражавани да свикнат да си лягат рано и да стават рано. Денят на следващата сутрин обикновено започва в малките часове преди зазоряване. Молитвата преди края на нощта се нарича Тахаджуд. Тя не е задължителна, но има голямо значение. Зората носи времето на сутрешната молитва, наречена Ал-Фаджар. Не се препоръчват незадължителни молитви между Фаджар и изгрев слънце по очевидни причини. Оттогава до Зухур, или обедната молитва, се казват само две незадължителни молитви. В противен случай времето преди Зухур се очаква да бъде прекарано в обикновени ежедневни дейности.

Поглеждайки на институцията на молитвата от друг ъгъл, би било любопитно да споменем колко организирана, дисциплинирана и детайлна е тя. При някои групови молитви Коранът се рецитира отчетливо на глас с почти напевен

тон, което не отговаря напълно на представата за пеене, а представлява дълбоко проникващ ритмичен тон. Светият пророк (sa) съветва той да има нотка на тъга когато се рецитира Корана. Това го прави по-трогателен, а значението на стиховете потъват по-надълбоко в сърцата. При някои молитви, по-точно двете следобедни молитви, липсва песнопението на глас, което пасва много добре на общото настроение на времето. Дори птичките не пеят в ранния следобед, има една обща тишина, обгръщаща шума от нормалния работен ден. Сутрешната молитва, молитвата след залез слънце и молитвата след падането на нощта съдържат части, в които напяването на стиховете е рутинна практика.

Молитвата може допълнително да се раздели на две категории. В опозиция на груповите молитви, индивидуалните също са от голямо значение. При груповите молитви обществото колективно и открито отдава почит на Бог. При индивидуалните молитви акцентът се поставя на уединението, там не трябва да правим опити да разкриваме молитвите си пред други. По подобен начин, късната нощна молитва се извършва в пълно уединение. Членовете на домакинството се стремят да намерят свой собствен кът и дори съпрузите казват молитвите си отделно, за да бъде общуването с Бог лично.

Според наблюденията, за повече от сто и четиридесет години институцията на груповата молитва по пет пъти на ден работи много добре за защитата и запазването на тази свята система. Джамията е основата за запазването на благородната институция жива. Тя служи и като образователен център за малки и големи и в историята е изиграла най-важната роля за религиозните учения и обучение.

Местата за поклонение в Исляма, за групови или индивидуални молитви, се поддържат безупречно чисти. Всеки трябва да свали обувките си пред да влезе в тях. Въпреки че при всяка молитва молещият докосва пода с челото си, понякога за кратко, а понякога за по-дълго, учудващо е, че не се е случило пренасяне на кожни болести в мюсюлманското общество. Според някои това може да се дължи на високия стандарт на чистота, според други – на Божията благословия, но фактът си е факт.

Според съдържанието си, молитвите са два вида:

1. Формално рутинно рецитиране на стихове от Корана и други молитви, които задължително се казват на езика на Корана, а именно – арабски. От всички богомолци се очаква да знаят значението на това, което рецитират, или в противен случай ще се лишат от голямата полза, която могат да извлекат от рецитирането с разбиране.

Впускането в подробности за съдържанието би направило дискусиата ни прекалено дълга, но онези от читателите, които се интересуват, могат да потърсят съответната литература.

2. Към втората категория спадат индивидуалните молитви на собствения език, на който човек е свободен да се моли както пожелае. Тази категория е противоречива в смисъл, че много от философските училища не позволяват такива практики и настояват за рецитиране в установената форма, независимо дали молещият се я разбира или не. Въпреки това, те оценяват нуждата от индивидуални молитви в уединение и затова предлагат молитва на собствения език след края на официалната молитва, а не по време на нея. Ние мюсюлманите ахмади препоръчваме и практикуваме първия начин на молене всеки на собствения си език и когато си пожелае по време на официалната молитва.

Както многократно доказахме дотук, институцията на ислямската молитва е силно развита. При нея от човек се изисква да се моли по пет пъти на ден както индивидуално така и групово с други. Поради това ислямската молитва играе важна роля в живота на мюсюлманите, за духовното и морално извисяване на отделния човек.

**РАЗДАВАНЕ ЗА КАУЗАТА НА
АЛЛАХ**

Обръщайки се към милостинята и други филантропни раздавания, изглежда всички религии насърчават едно и също под една или друга форма. В някои религии раздаването за каузата на Аллах е институционализирано с облагането с десятък. В други – това колко и как да даде е оставено на свободната воля на всеки индивид. И тук отново универсалността на ислямските учения се вижда при детайлно изучаване на темата от Корана, преданията и практиките на Светия пророк на Исляма, мир нему. Тази тема е толкова обширна, че обхваща всички възможни сфери на човешкия интерес.

В Исляма откриваме и н с т и т у ц и о н а л и з и р а н начин на раздаване, както и неинституционализирани такива със съответните им сфери. Ислямът обаче не стига само до тук. Той говори за всички възможни изисквания и тяхната значимост. Ислямът стига по-надалеч като учи човек да раздава за каузата на Аллах като се вземат предвид всички за и против в Корана. Светият Коран е пределно ясен кое раздаване за каузата на Аллах ще Му се хареса и кое ще бъде отхвърлено. Както вече казахме, темата е много обширна и обхващането ѝ е извън рамките на нашата кратка монография. Едно нещо обаче е сигурно – универсалният характер на това учение става все по-очевиден с напредването на разбирането

на духа на този важен предмет. Ислямът ясно дефинира и областите на раздаване на предвидените религиозни десятъци без да оставя каквато и да е двусмислица относно тях.

ХАДЖ - ПОКЛОНЕНИЕТО

Друг пример, доказващ универсалността на ислямските заповеди по отношение на практикуването на религията, е случаят с Хаджа – или поклонението. И тук откриваме институцията на поклонението във всички световни религии, но местата на поклонение са разпръснати на различни места в една или повече държави. Няма централно място, което последователите на дадена религия да трябва да посетят поне веднъж в живота си. Изумително, но в Исляма откриваме точно такова място в Мека, където мюсюлманите от целия свят се очаква да се съберат и прекарат десет дни, изцяло отдавайки се на спомнянето на Бога. Поклонниците идват от всички страни, народи, раси и възрасти. Мъже, жени и деца – всички те се събират веднъж годишно на фантастичен събор, дори понякога достигайки милион. Това велико проявление на универсалността не може да бъде видяно никъде другаде в никоя друга религия. Прочие, всички показалци, издигнати в различни сфери на ислямското учение, сочат към същото послание за обединение на човек на земята

под Единството на Бог.

Институцията на поклонението може да бъде проследена назад до времето на Ибрахим, мир нему. В Корана има много ясни сведения, които я описват като древна институция, датираща от незапомнени времена, когато в Мека бил построен първият Божи Дом. В Древността Мека се е произнасяло Бака, затова и Светият Коран казва, че първият дом е построен не в Мека, а Бака. Той се нарича и Баит-ул-Атеег, или най-древният дом. Ибрахим го издигнал сред руините, които открил с Божието напътствие, и които Бог му заръчал да построи наново с помощта на сина си Исмаил. На това място той оставил жена си Хаджар и новородения си син Исмаил, отново по Божията заръка. Работата по Божия Дом изчаквала кротко порастването на Исмаил до възраст, в която може да помага. И така двамата работили заедно за възстановяването на дома и на институцията на поклонението.

Много от ритуалите, изпълнявани по време на поклонението, се коренят в тези ранни години на реконструиране на Божия Дом, а някои от тях дори са от преди това. Маратонът между Сафа и Маруа, два малки хълма в близост до Божия Дом, се провежда в чест на търсенето от Хаджар на знак за човешко присъствие, което да помогне на нея и нейното дете във времето им на остра нужда. Детето е описано

като изключително неспокойно и агонизиращо от жажда, удрящо с пети земята от отчаяние. Казва се, че от там бликнал извор, който и до днес съществува под някаква форма, а водата в кладенеца, построен покъсно около същото това място, се счита за благословена. Много от поклонниците, извършващи Хаджа, се стремят да донесат вода от там като начин за благословия на техните близки и приятели.

Съществуват и други обреди и традиции, които трябва да бъдат отбелязани накратко. В Хаджа поклонниците не носят шити дрехи, а се покриват с две отделни парчета плат. Това е знак за древността на традицията. Тя показва, че институцията Хадж се е появила още във времената, когато хората не са носили шити дрехи и токущо са започнали да се покриват. Затова тя сякаш спомня за древните хора, които обхождали първия дом, построен за почитане на Бог, в тази първа одежда, в която поклонниците трябва да сторят същото. Бръсненето на главата е важен знак, който е универсален символ на посвещението на монасите, свещениците, аскети и вишнуитите. Това допълнително допринася към универсалния ѝ характер. Жените не се бръснат, но символично отрязват косата си. Освен това, на местата, където Хадхрат Ибрахим (as) е спомнял Бога като опиянен любовник и където е възхвалявал славата му със силни напеви,

поклонниците правят същото.

ПОСТ

Постенето е още един вид богослужение, съществуващо във всички религии. Въпреки огромните разлики по отношение начина на постене и условията, в които се прилага, централната идея на постите присъства навсякъде. Когато тя не е изрично спомената, вероятно постепенно е била преустановена или е изчезнала с постепенното западане на обичая. Буда е интересен пример в тази връзка. Той започнал похода си към търсене на истината с жестока форма на постене, но по-късно се казва, че е преустановил тази практика заради неблагоприятните последствия за здравето му. В тази връзка човек може да разбере защо е спрял, но това не значи непременно, че той е престанал да вярва в поста. Може би затова някои будисти продължават да спазват някои видове пости.

Постенето в Исляма е силно развита институция, която трябва да бъде изучавана в дълбочина. Във връзка с постите има два вида заповеди. Едната е за задължителни пости, а другата за незадължителни. Задължителните пости се разделят на два вида:

1. Задължителните пости за всеки мюсюлманин по света траят по един месец в годината. Понеже месецът трябва да бъде лунен, той се променя всяка година зависимост от слънчевите месеци. Това създава

всеобщ баланс за поклонниците. Понякога постенето през деня в зимните месеци е по-лесно в сравнение с дългите зимни нощи, докато в летните месеци дните става по-дълги и интересни. Поради това, че лунните месеци се редуват през годината, мюсюлманите по света имат периоди на лесни пости и такива на изнурителни пости.

Постите навсякъде в Исляма започват с пукването на зората и завършват на залез слънце. По време на този период човек трябва напълно да се въздържа от храна и напитки. Мюсюлманските пости не се състоят само във физически глад и жажда. Нощите преди началото на постите са придобили много по-важно значение и играят централна роля за институцията на постенето. Мюсюлманите се събуждат много преди зазоряване за индивидуална молитва и спомняне на Бога. Свещеният Коран също така се рецитира много повече отколкото в обикновените дни в дома на всеки мюсюлманин. По-голямата част от нощта се прекарва в духовни упражнения, които са есенцията на постенето.

Освен въздържанието от храна и вода, през деня всички мюсюлмани са съветвани да се въздържат и от празни приказки, кавги и боеве или всякакви занимания, които са под достойнството на истинския вярващ. Не се позволяват плътски удоволствия. Дори през деня

съпругът и съпругата водят отделен живот, като се изключи нормалната човешка връзка между хората.

Даването на милостиня и грижата за бедстващите е така силно подчертана в Исляма, че се е превърнала в част от ежедневието на мюсюлманина. По време на Рамадана (месеца на постите) обаче, мюсюлманите трябва да удвоят усилията си в тази насока. За Светия Пророк се казва, че раздаването на бедните е било негова ежедневна практика, която била оприличена на бриз, неспиращ да носи утеха и успокоение на нуждаещите се. По време на Рамадана обаче, изучаващите Ахадита - притчите на Светия Пророк (sa) – ни припомнят, че този бриз сякаш набира скорост и започва да духа със силата на силен вятър. Даването на милостиня и грижата за бедстващите са така подчертани, че през нито един друг период от годината мюсюлманите нямат толкова филантропни намерения както през месеца на Рамадана.

2. Другият задължителен пост най-често се свързва с опрощаването на греховете от Бог. Той включва и нарушаване на задължителните пости.

Незадължителните пости са толкова популярни, че са се превърнали в част от начина на живот на праведния мюсюлманин. Въпреки че мнозинството мюсюлмани не преминават отвъд

месеца на задължителните пости, някои постят от време на време когато са в беда. Понеже се очаква молитвите по време на постите да имат по-голям ефект, някои хора постят допълнително да отблъснат проблемите от себе си, други го правят само за да спечелят специалното благоволение на Аллах. В постите няма ограничения, освен това че основателят на Исляма никак не препоръчва даване на обет за непрекъснато постене през целия живот. Когато Светият пророк (sa) научил за един такъв случай, той порицал практиката и разкритикувал човека за опит за постигане на освобождение чрез насилване на волята. Той казал на човека: „Излагането ти на беда и страдание, не само няма да ти помогне да спечелиш Божието благоразположение, но дори може да ти навлече Неговия гняв”. Изтъкнал, че наблягайки на аскетизма, човек често не обръща внимание на жената и децата си, близките и роднините, приятелите си и т.н.

Светият пророк (sa) му припомнил за задълженията му в сферата на човешките отношения: „Изпълнявай еднакво дълга си към Бог и към неговите творения” – бил неговият съвет. След настоящите им молби, на някои той позволил незадължителни пости в стила на Давид, мир нему. Светият Основател на Исляма им казал, че Давид постил един ден, а на следващия – не. След

като дал своя обет, през остатъка от живота си той постил през ден. И така, казал Светият пророк (sa), това е, което мога да ви позволя, това и нищо повече”.

Институцията на постенето е изключително важна, защото култивира вярващия в почти всяка една сфера на духовния живот. Освен всичко останало, той се научава какво е глад, бедност, самота и мъка за по-необлагодетелстваната част от обществото. Въздържанието дори от практиките, които се допускат е ежедневието, в месеца на Рамадана играе основна роля за усъвършенстването на човешкия характер.

ДЖИХАД – СВЕЩЕНАТА ВОЙНА

Това е един много важен въпрос, свързан с разпространението на свещените послания. Свързан е с инструмента им на разпространение Последователи на почти всички религии, които понеже с течение на времето се отдалечават от източника, се свързват с използването на сила за запазване на хората в обятията на тяхната религия или за приобщаване на другите към тяхната вяра. Според Светия Коран, обаче, това по никакъв начин не отразява тяхното религиозно отношение към принудата. Нито една религия в основата си не допуска използването на сила под каквато и да е форма. Всъщност,

всички религии се превърнаха в цели на насилието, а техните опоненти не щадят сили да спрат развитието на религиите от техния първоизточник и да ги унищожат напълно. Всеки път когато се появи пророк, враговете се опитват да потиснат неговото послание като за това си служат с сила и безмилостни преследвания. Иронично стечение на обстоятелствата е, че измежду всички книги, именно Светият Коран е сочен за защитник на използването на насилие в името на разпространяването на посланието му. По-голямата трагедия се крие зад факта, че точно мюсюлманското духовенство широко проповядва това схващане, приписвайки го нахално на Светия Коран.

Нека си припомним, че Светият Коран е единствената свещена книга, която опрощава на всички пророци на света, независимо къде и в коя епоха са родени, престъпното използване на насилие за разпространението на тяхното послание. Поради това е немислимо Коранът да представя Светия пророк (sa) като предвестник на епоха на кръвопролития в името на мира и на омраза в името на любовта към Бог. Не му е мястото тук да се впускаме в сложни полемики, затова ще трябва да се задоволим с това кратко въведение. Според Корана, Свещената война, наречена Джихад, всъщност представлява свещена акция, която използва Корана, за да започне духовна революция в света.

وَجَهْدُهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا

Борете се с тях чрез Него (Корана) в една велика битка. Сура Ал-Фуркан (Глава 25, Стих 53)

Това са точните думи на Корана, които хвърлят светлина върху природата на Джихада. Само чрез Корана и посланието на Корана трябва да се противопоставяме на него. Превръщането на бунтовническата природа в пълно подчинение на Бог е още една форма на Джихад, която според Светия пророк на Исляма всъщност е по-големия Джихад. Твърди се, че след връщането си от битка той казал:

رجعنا من الجهاد الاصغر الى الجهاد الاكبر

Връщаме се от по-малкия Джихад към по-големия Джихад.⁴

Дефанзивната война, разбира се, е разрешена само при условие, че врагът предприеме враждебни действия и вдигне меч срещу слабите и беззащитните заради това, че са обявили Бог за свой единствен Господар. Офанзивните войни според Исляма са нечестиви.

ЖИВОТ СЛЕД СМЪРТТА

Въпросът за живота след смъртта винаги е занимавал хората от всякакви религии и възрасти. Съществува и атеистично схващане, което напълно отрича живота след смъртта. Религиите, които вярват в живота след смъртта, могат да се разделят на два вида:

1. Тези, които вярват в прераждането на душата на мъртвия в нова човешка или животинска форма на живот.

2. Тези, които вярват в нематериален живот след смъртта. Атеистичното схващане не попада в сферата на този въпрос. Ислямът принадлежи към тази категория религии, които напълно отричат прераждането под каквато и да е форма. Вярващите в определен вид нематериална форма на духовно или тленно съществуване се разделят по между си на много нива. Разбирането във всяка една религия е различно. Поради това, не може да се припише определено схващане на последователите на различните религии без да се влезе в противоречие.

В самия Ислям съществуват различни вярвания на различните секти или учените мюсюлмани. Общото разбиране приема нематериалната форма, която силно се доближава до тленната форма на земята. Следователно, идеята за ада и рая представлява по-скоро материален образ отколкото духовен образ на нещата, които ще последват. Съгласно идеята за тях, раят е представен като неизмеримо голяма градина, буквално изобилстваща от красиви дървета, които хвърлят вечна сянка, под която текат реки. Реките са от мляко и мед. Градината ражда плодове и всеки човек може да си вземе от

тях, когато си поиска. Месото е от всякакви птици и от човека зависи кое месо ще предпочете. Жените с тяхната необичайна красота и изтънченост са за благочестивите мъже, без ограничение в бройката, която зависи от възможностите им. Ще имат толкова, с колкото могат да се справят. Какво правят те? Каква е връзката им? Раждат ли деца или ще водят безплоден живот в удоволствия? Това са безмълвни въпроси. Приема се, че удоволствията са предимно плътски. Без никаква работа, труд или усилие. Идеален живот (ако този живот може да се нарече идеален) на пълно безделие с възможност за преяждане и препиване, защото близо до реките от мляко и мед ще тече и вино. Тук не съществува страх от лошо храносмилане и отравяне! Облегнати на райски възглавници от сатен и брокат докато времето тече в безкрайно блаженство – но какво блаженство само!

В Исляма има и други, които категорично отхвърлят това наивно разбиране за рая и доказват чрез много стихове в Светия Коран, че описаното е само нематериален метафоричен образ. Светият Коран съвсем ясно заявява, че формата на съществуване е съвсем различна от всички познати досега форми на живот на земята, а човешкото въображение не е в състояние дори да се докосне до реалностите на другия свят.

عَلَىٰ أَنْ نَبْدَلَ أَمْثَلَكُمْ وَنُنشِئْكُمْ فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ

Ще ви въздигнем до форма, за която нямате ни най-малка представа. Сура Ал-Уакия (Глава 56: Стих 62)

Това е категоричното становище на Корана по въпроса. В по-скорошни времена, основателят на Общност Ахмадия Хадрат Мирза Гулам Ахмад (as) от Кадиян представя тази идея за духовно съществуване в опозиция на тленното съществуване в уникалния си и изключителен трактат озаглавен „Философия на ученията на Исляма“. Всички изложени в него схващания са подплатени с примери от Корана и притчите на Светия Основател на Исляма. Тук ще предложим само едно кратко тяхно описание.

Според неговото задълбочено изследване, животът в отвъдното не е материален. По-скоро той има духовен характер, от който ние можем да си представим само определени аспекти. Не можем със сигурност да знаем каква форма ще приемат нещата. Едната от отличителните черти на виждането му за отвъдното включва раждането от душата на друго необикновено същество, което да заеме същата позиция на душата, която тя е заемала в тленното си съществуване на земята. Това раждане на душа от душа е свързано с живота, който сме водили тук на земята. Ако прекараме живота си на земята в подчинение на Божията воля и неговите заповеди,

вкусовете ни постепенно ще бъдат култивирани и ще се пригодят към радостта от духовните удоволствия, а не плътските. В душата започва да се оформя един вид ембрионална душа. Придобиват се нови способности и вкусове, от които привикналите към плътските удоволствия не изпитват удоволствие. Тези нови пречистени човешки същества са способни да открият съдържанието на сърцата си. Започват да изпитват радост от жертвата вместо от узурпирането правата на другите. Прощката взема превес над отмъщението. Като втора природа се ражда неегоистичната любов, заемайки мястото на всички взаимоотношения със скрит мотив. Затова можем да кажем, че в душата се заражда нова душа.

Всички тези проекции на развитието на душата представляват заключения от различни стихове в Светия Коран, въпреки че точната природа на бъдещите събития не може да бъде установена. Можем да кажем само, че това, което ще се случи, ще бъде общо взето в такива рамки, но неговите детайли са отвъд човешкото разбиране. Някои от аспектите на новия живот се налага да бъдат обсъдени. Идеята за ада и рая в Исляма е напълно различна от общото мнение. Адът и райт не са две различни места в различно време и пространство. Според Светия Коран райт покрива цялата вселена. „Къде тогава е адът?“ - попитали някои от спътниците на Светия Пророк. „На същото място“ – бил отговорът,

„но вие нямате способността да разберете тяхното паралелно съществуване“. С прости думи това означава, че те може да заемат едно и също време и пространство, но поради това, че принадлежат на различни измерения, те съществуват паралелно без да си пречат и да се намесват един друг.

Какво обаче е значението на небесното блаженство и огнените мъчения на ада? В отговор на този въпрос Обещаният Месия (as) илюстрира въпроса по следния начин: Когато човек умира от жажда, но иначе е напълно здрав, свежата вода може да му донесе такава голяма наслада, каквато не може да се извлече от обикновеното пиене на вода или на най-вкусната напитка. Когато човек е едновременно жаден и гладен и се нуждае от непосредствен източник на енергия, един охладен грозд би му донесъл такова дълбоко задоволство, каквото не може да се изпита при нормални обстоятелства. Предпоставката за тези удоволствия обаче е доброто здраве. Представете си сега един много болен човек, на който му се гади и се опитва да повърне всички течности останали в него и който е на прага на смъртта от обезводняване. Предложете му чаша студена вода или охладено грозде, не само че няма да ги приеме, но самото им виждане ще породи погнуса и отвращение у него.

С тези примери Светият Пророк (as) показва пределно ясно, че адът

и раят са относителни понятия. Здравата душа, която е придобила вкус към добрите неща, дори и само от близостта на избраните от нея обекти, ще изпита още по-голяма наслада от преди. Всичко, за което копнее един духовно здрав човек, е близост с Бога и неговите атрибути и подражаване на духовните добродетели. В рая тази здрава душа ще започне да вижда, възприема и чувства близостта на Божиите атрибути както никога досега. Според Обещания Месия те няма да останат само духовни ценности, а ще придобият ефирна форма и облик, на които новороденият небесен дух ще се радва с помощта на някогашната душа, която сега ще приеме ролята на тяло. Това отново ще бъде относително. Обратното ще важи за ада, а именно че една нездрава душа ще създаде нездраво тяло за новата душа в отвъдното. И същите фактори, които ще носят наслада на здравата душа, ще донесат мъчения и дълбоки страдания за нездравата същност.

Когато говорим за дух или душа в сравнение с тленното ни тяло, трябва отбележим, че съществува огромна разлика между природата на тяхното съществуване, която е почти невъобразима. Всяка част от тялото е жива и прелива от живот не само в материален смисъл, но и в съзнанието. Всяка частица от човешкото тяло е надарена с някакъв вид съзнание. Учените се опитват да обяснят това съзнание

с електронни импулси, ала това е един много примитивен начин да се опише цялостното съзнание на съзнателния и подсъзнателния разум, имунната система и другите независими функции на човешкото тяло, които все още са отвъд нашите възприятия.

Какво тогава е това съзнание? Как може тогава да се определи и обясни Основния „Аз“ във всяко живо нещо. Можем ли да го наречем его в психологическия смисъл? Нито един психолог обаче не е успял да даде определение за его. То е онова нещо, което религията описва като душа. Ние по никакъв начин не можем да измерим разстоянието между душата и тленното тяло. Душата по отношение на изключителността, дори и в най-примитивните ни представи, е така изключителна и свръх пречистена, че по никакъв начин не може да се свърже с тялото, което заема. Опитайте се сега да си представите сценария на раждането на душа в душата за период от милиарди години. В края на един дълъг ден откриваме душа в душата, имаща същата Зависимост по отношение на изключителността, каквото има човешката душа тук на земята към човешкото тяло. Нещо подобно на това ще се случи и в относителни рамки бъдещето съществуване на живота също ще има две състояния, съединени в едно цяло. Относително казано, едното състояние ще бъде подобно на тялото, а другото на

душата. По отношение на тялото ни, душата ни ще се явява като тяло на новоразвилата се същност.

За допълнителни подробности препоръчвам на читателя да прочете целия трактат, който обсъжда не само тази тема, а и много други интересни теми, които вълнуват хората по света.

Накратко казано, всеки човек създава свой собствен ад и рай и зависимост от собственото му състояние неговият рай се различава от рая на другите, както неговият ад се различава от ада на другите, въпреки че видимо те заемат едно и също пространство и време в отвъдните измерение.

Какво се случва с душата на човека във времето между тленната му смърт и възкресението му в Деня на Страшния съд? Твърди се, че Светият пророк (sa) е казал, че след смъртта ни прозорците ще се отворят в гроба – за праведните прозорците ще се отворят към рая, а за грешниците – към ада. Ако обаче отворим някой гроб, вътре няма да открием никакви прозорци! Ето защо буквалното приемане на тези думи не носи истинското значение на въпроса. Невъзможно е Светият пророк (sa) да ни е подвел, по-скоро тук той говори метафорично. Ако не беше така, всеки път когато изкопаем гроб, трябва да откриваме прозорци в него, които да са отворени или към ада или от тях да струи аромата и приятния полъх на рая. Ние обаче не

виждаме нито едно от двете. Какво тогава означават думите на Светия пророк?

Гробът представлява междинна фаза на съществуване между този живот и отвъдния. Тук духовният живот постепенно преминава през много етапи докато достигне своята крайна съдба. Тогава, по Заповед на Аллах ще се надуе тропет и последната духовна форма ще оживее. В този промеждутък от време различните души ще преминат през някакво подобие на рая или ада преди да стигнат последния етап от усъвършенстването си, в който са готови да възкръснат в напълно преобразена същност. Коранът илюстрира красиво тази идея:

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةً ۗ

Първото и второто ви сътворение ще бъдат еднакви. Сура Лукман (Глава 31: Стих 29)

Разсъждавайки върху раждането на дете от една единствена клетка, в Корана откриваме следното твърдение:

هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ ۗ

Вижте как Бог ви дава различни форми в утробата. Сура Ал-Имран (Глава 3: Стих 7)

Днестазитемасесвързваематаза двете споменати по-горе идентични създания. Вземете например случая с болните по рождение деца. Те не се заразяват внезапно от болест по време на раждането, а заболяването

постепенно и прогресивно се развива, започвайки от времето на ранноембрионалния етап. По подобен начин, душата на духовно заболелия човек в този ембрионален етап преди окончателното си възкресение в Деня на Страшния съд ще премине през подобие на ад и ще остане неспокойна за периода, когато се намира в гроба, така както нездравото дете в утробата на майка си. Поведението на здравото дете е напълно различно. Дори ритането му бива ценено от майка му.

Въпросът, който сега се поражда, е: Развива ли се душата така както се развива детето в майчината утроба и минава ли тя през същите етапи? Отговорът на този въпрос откриваме в същия стих на Корана: „Ma khalakakum wa ma basukum illa ka nafsin wahidin” – първото и второто ви сътворение ще бъдат еднакви.

За да разберем второто сътворение, трябва да разберем начина, по който бебето се оформя в майчината утроба. Това очевидно се случва в рамките на девет месеца, докато всъщност творението на живота се разпространява над милиард години. Връщайки се назад в зората на зоологичния живот, бебето преминава през почти всички етапи на еволюцията. От началото на бременността до апогея девет месеца по-късно, развитието на детето отразява всички етапи на сътворението. Или с други думи

– всички фази на еволюцията една след друга се повтарят в тези девет месеца с такава голяма скорост, която не можем да си представим. Тя съживява етапите на еволюционната система и представлява нейна картина.

Сътворението на живота претърпява дълъг период на развитие, за да достигне формата, на която сме свидетели в деветия месец. Това хвърля светлина върху факта, че периодът на първото ни сътворение е бил много дълъг и второто ни сътворение също ще обхване дълъг период от време. Изучавайки тези девет месеца, можем да научим нещо за милиардите години история на живота, както и за еволюцията на душите в следващия свят. Може би ще бъде вярно да заключим, че времето от ранното начало на живота до окончателното сътворяване на човека би било необходимо и за развитието на душата след смъртта.

В подкрепа на тези разсъждения, Коранът категорично заявява, че когато възкръснат душите ще говорят по между си, опитвайки се да установят колко дълго са престояли на земята. Някои ще кажат: „Останахме за един ден”, а други – „за по-малко от един ден”. И тогава Аллах ще каже: „Не, дори това не е правилно”. Или с други думи, Аллах ще каже това: „Бяхте на земята за много по-малко отколкото смятате”. Всъщност, отношението между продължителността на

живота към една малка част от деня е в по-голяма или по-малка степен същото като отношението на времето на възкресение на душата към целия ѝ предишен живот. Колкото нещо е по-далеч, толкова по-малко ни изглежда. Детството ни изглежда като преживяване от няколко секунди. Колкото по-голямо е разстоянието до звездите, толкова по-малки изглеждат те. Това, което Аллах се опитва да ни каже е, че няма да бъдем съдени веднага на следващия ден след като умрем. Това ще се случи в така далечното бъдеще, че предишните ни животи ще ни се сторят като работа за няколко секунди, като малка точка в далечината.

Накратко казано, възкресението на човека е описано като трансформация, която той не може да си представи, и която е сигурна като самото му съществуване на земята. Всички тези теми са подробно обяснени в Светия Коран.

ПРЕДОПРЕДЕЛЕНОСТ И СВОБОДНА ВОЛЯ

Въпросът за съдбата е сложен. През епохите той е бил разглеждан както от философи така и от духовни лица. В почти всяка религия се споменава за природата на съдбата.

Вярващите в съдбата можем да разделим на две големи категории. Онези, които сляпо вярват в съдбата я обрисуват като Божие предопределение на всичко малко и

голямо. Това схващане битувал в някои тайни секти на суфистите, които живеят отделен от обикновените хора живот. Те твърдят, че човек не може да контролира нищо. Всичко е предопределено. Като такава, всичко, което се случва, ни разкрива великия план на съдбата, известен само на Бог. Тази така проблематична идея за плана на нещата неминуемо води до въпроса за престъплението и наказанието, глобата и наградата. Ако човек е нямал друга възможност, действията му не трябва да бъдат нито наказани нито наградени.

Другото разбиране е това за свободната воля, където съдбата практически не играе никаква роля за решенията и действията на човека.

При разглеждането на съдбата, си проправят път друг важен философски проблем, който допълнително я усложнява. И това е въпросът за предварителното познание. Какво общо има между предварителното познаване на Бог с нещата, които предстоят? Това е въпросът, чиито отговор е слабо известен на двете страни в дискусията. Не ви предлагам да се впускате в дълъг преглед на сравнителните достойнства на аргументите на вярващите и невярващите в съдбата, а ще се опитаме само да обрисуваме ислямската гледна точка.

Съдбата има много характеристики, всяка една от които играе съществена роля в

съответните сфери на действие, работейки едновременно с другите. Природните закони властват и нищо не е над тях. Това е общия замисъл на нещата, който може да се нарече най-широкото понятие за съдба. И онзи, който следва природните закони с дълбокото разбиране за тях, ще спечели известно предимство над останалите. Тези хора са предопределени да се облагодетелстват и изграждат подобър живот за себе си. Нито един от тях, обаче, не е предопределен да принадлежи към определена група зависимост от това дали тя е на правилната или грешната страна по отношение на природните закони.

Непосредствено преди Ренесанса в Европа е имало време, когато мюсюлманският свят на ориента бил много по-напреднал в разбирането си за природните закони. Следователно, мюсюлманите били в позицията да извличат съпътстващите това познание ползи. И когато по-късно това непредубедено и толерантно учение за природата се изместило на Запад, поставило началото на новия ден на светлината на знанието за Запада, докато Изтокът се потопил в дългата и тъмна нощ на пожелателното, суеверията и бленуването. Това, разбира се, е съдба, само че различен вид. Единственият закон, който е предопределен по отношение на тази съдба, е неизменимата повеля, че който изследва природата без предубеждение и позволи на

природните закони да го заведат там, където ще го заведат, той ще ходи по пътя на вечния напредък. Това е общата и разпространената навсякъде категория на съдбата, която превъзхожда всичко, освен законите на съдбата по отношение на религията.

Преди да се впуснем в дискусия за участието на съдбата в религията, трябва допълнително да изследваме някои сфери на универсалната предопределеност на природните закони. В по-широкото си глобално приложение те проявяват някои от свойствата на предопределеността, само че от различен от общоприетия вид. В този смисъл говорим за тези сезонни или периодични промени в атмосферния баланс, които представляват една много сложна екосистема, в която дори и отдалечените събития като слънчевите петна играят роля. По подобен начин метеоритната инвазия на планетите носи определени промени, които на земята се отразяват със съответни промени във времето, климата и т.н. Тези големи влияния, заедно с периодичните промени в климата (породени от различни фактори, много от които са все още неустановени), понякога носят скрити промени в растежа на растителния и животинския свят на земята. Има и фактори, отговорни за сушата или изместването на сезоните от една част на земята към друга. Последователната промяна

от ледниковите епохи към глобално затопляне е последствие от различни космически влияния. Тези огромни влияния, обаче, не повлияват конкретно живота на хората на земята, но в крайна сметка, поради принадлежности на хората към Хомо Сапиенс, те биват повлияни до известна степен от тях.

Няма доказателство за това, че животът на всеки човек е предопределен и той няма избор или възможност да избира между доброто и злото, правилното и грешното. Светият Коран категорично отрича идеята за принудата и ясно заявява, че всяко човешко същество е свободно да избира между доброто и злото:

لا اكراه في الدين

По въпросите на вярата не може да има принуда. Сура Ал-Бакара (Глава 2: Стих 257)

لا يكلف الله نفسا الا وسعها لها ما كسبت و
عليها ما اكتسبت

Аллах не обременява душата с повече отколкото тя може да поеме. Тя ще получи наградата, която заслужава и наказанието, което си навлече. Сура Ал-Бакара (Глава 2: Стих 287)

И отново:

وان ليس للإنسان الا ما سعى

И човек ще получи онова, към което се стреми. Сура Ал-Наджм (Глава 53: Стих 40)

По отношение на религията,

обаче, някои сфери на съдбата са предопределени и не могат да бъдат променени. В Светия Коран те са наречени Сунната на Бог. Една такава Сунна е съдбата на всички Божи вестители да бъдат победители, независимо дали са приети или не. Ако те бъдат отхвърлени, плановете на противниците им се объркват. Пророците, тяхното послание и мисия трябва винаги да властват, независимо от мощта на враговете им. Някои от примерите в живата история на човечеството са сблъсъците между Мойсей (as) и фараона, между Исус (ac) и противниците му и между Мохамед (sa) и съперниците му. Триумфът на религията остава като наследство от отминалите борби между пророците и техните неприятели. Абраха (ac) и неговата вяра и онези, които подкрепяли него и неговото послание, господствали на света. Мойсей (as) и онези, които го тачели, Исус (as) и неговото послание и Пророкът Мохамед (sa) и това, което той е отстоявал, доминират почти над целия свят. А никой в днешно време не подкрепя каузата и ценностите на техните противници. Тази съдба не се проявява в другите сблъсъците между хората. Общото правило е, че силният ще победи слабия. По отношение на религиозната предопределеност, неприкосновен принцип е общуването.

Въпреки че природните закони следват своя ход и обикновено няма изключения на общите закони,

според замисъла на нещата, загатнат в различни стихове от Корана, познатите ни природни закони принадлежат към много категории и сфери. Те не се сблъскват в собствените си сфери, но изправени едни срещу други, законите с по-голяма сила винаги вземат превес над по-слабите. Дори законът с най-широко и далечно влияние може да бъде победен в една малка сфера от действащ срещу него по-силен закон. Термодинамичните и електромагнитните закони в опозиция на законите на гравитацията могат да спечелят в ограничени зони на влияние. Законът на гравитацията, обаче, е с много по-голямо влияние и обхват. С напредването от век на век на познанието на човек за природата, неща, които преди са били отхвърляни като невъзможни, сега стават възможни и обект на ежедневни наблюдения.

С оглед на това въведение, според Исляма ако Бог реши да облагодетелства конкретен Свой слуга като му разкрие някои от скритите закони, това тяхно разкриване се счита от страничните наблюдатели за чудо и свръхестествено събитие. Ала тези неща се случват съгласно природните закони, които изкусно контролирани, дават невероятен ефект. Тук съдбата играе своята роля в живота на този специален Божи слуга.

По подобен начин съдбата може да се разбира и във връзка с генетичния, социалния, икономическия и образователен опит на индивида, който сякаш е безпомощен продукт на обстоятелствата. Тази безпомощност на индивида представлява неговата съдба, върху която той няма контрол. Точно затова се казва, че детето на богаташа се ражда със златна лъжица в устата.

Условията, при които човек се ражда, обществото, в което расте, ежедневната игра на шанс, която играе роля в живота на всеки, т.нар. късмет, който сполетява един за сметка на друг, инцидентите, които човек избягва или на които става тяхна жертва, всички те са сфери, в които човек има много малък избор. Не може, обаче, да се обобщи, че той е обект на събития и инциденти, имащи важна роля в създаването или разрушаването на живота му.

Хората, родени в бедни домове, е по-вероятно да станат жертви на дребни или сериозни престъпления. Бедността енай-принудителната сила от всички фактори, които създават и подстрекават престъплението. Ако под това се разбира съдба, то върху Създателя би се стоварила жестока критика. Преди всичко трябва да стане пределно ясно, че съдбата е само една част от големия замисъл на нещата, който не издава декрети срещу членовете на определени семейства. В по-широк икономически план съществуват

по-успешни и по-неуспешни хора със съответните си предимства и недостатъци. Би било погрешно да се каже, че всеки от тях е маркиран от съдбата, още преди самото си раждане, да се роди в определени условия. При все това има и други въпроси, на които трябва да си отговорим. По какъв начин ще бъдат третирани за извършените от тях престъпления родените в сравнително по-зdravi условия и тези, които имат, ако въобще имат такива, фактори от миналото си, които да ги вкарват в престъпление? Ако престъплението е същото, ще бъдат ли третирани по един и същ начин? Светият Коран дава отговор на този сложен въпрос в следния стих:

لايكف الله نفسا الا وسعها

Никоя душа няма да бъде обременена с повече отколкото тя може да понесе. Сура Ал-Бакара (Глава 2: Стих 287)

Това означава, че произходът, социалните и другите фактори, обкръжаващи човека, ще бъдат взети под внимание и човек ще бъде съден справедливо. В очите на Аллах, не само престъплението се наказва механично, а се вземат под внимание и всички фактори за извършването му, за да се достигне до крайния резултат на справедливото отсъждане. Успешните и неудачните няма да бъдат съдени с еднаква жестокост

и със сигурност ще бъде дадено право на средата и миналото на извършилия престъплението. Така добрите постъпки ще бъдат възнаградени в пъти повече в случая на човек, чието положение по-скоро го възпира от извършване на добро, отколкото при човек, в чиято среда, добрите дела са даденост.

Въпросът за съдбата е много сложен, но тъй като крайното решение е в ръцете на Всезнаещия, Всеблагодетелния, Всемогъщия и Премъдрия Бог, в крайна сметка заповедите на справедливостта ще властват.

В определени сфери човекът е свободен да упражни волята си, сфери, където той може да избира между доброто и лошото, правилното и грешното и за които ще отговаря. От друга страна, има и сфери, в които човек има твърде малко избор, където сякаш е пионка в ръцете на движещата сила. Общият замисъл на нещата в природата, който обхваща и контролира съдбините на нациите и хората, е една такава сфера. Обстоятелствата с по-широко приложение правят индивида напълно безпомощен в обществото. Той няма друг избор освен да плува като сламка, носена от вълните на прииждащата река.

Темата за съдбата е много сложна и широка. Тя трябва да се разгледа поотделно и изцяло. С тези няколко изречения по нея ще сложим край на тази дискусия.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Ще насоча вниманието на публиката към жестоката несправедливост, на която е подложен Исляма от Западния свят. Както вече показахме, по отношение на ученията на Корана и повелите на Светия Пророк, Ислямът може единствено да бъде описан като религия на мира. Той обхваща всички страни на човешкия живот и носи посланието за мир на своите последователи във връзката им с ближните им хора и Бог. Без предрасъдъци или страх от противоречие можем да твърдим, че никоя друга религия не поставя акцента върху мира така както Исляма. Въпреки че последователите на много от религиите твърдят подобно нещо за собствените си религии, тук ние говорим за твърдение, което трябва да бъде напълно доказано с текстовете на свещените книги. Но ако всяка религия акцентира в същата степен на ролята на мира в човешките дела, това би било най-приветствания жест, който ние ценим и на основата на който човек може да изгради надежда за бъдещето на човечеството. В този случай, основното задължение на религиозните предводители на всички религии по света трябва да бъде разкриването на посланието за мир, така необходим на човешкия род днес.

Занещастие, дори последователите на Исляма я представят като заплаха за международния мир като насърчават тероризма в името на Бог и на Светия пророк (sa) на Исляма, които са били живи образци на мира. И ако Западът представя Исляма като религия на терора и отричането на основните човешки права, вината не е само негова. Това се споделя, така да се каже най-малко, от духовенството на различните мюсюлмански секти. Да говорим за религиозно превъзходство във всички други сфери на човешкия интерес и в същото време на твърдим, че Ислямът категорично отхвърля международно приетата концепция за човешките права, е само по себе си достатъчно, за да се опетни лицето на Исляма.

Независимо дали свещените книги на другите религии представят идеала на универсалния мир или не, можем да твърдим без какъвто и да е страх от противоречие, че всички религии клонят към този идеал. Това поставя основата на насочените усилия на религиозните лидери по света да работят заедно за световния мир. Вместо да изтъкват различията между нас, далеч по-препоръчително и полезно би било религиозните лидери да подчертават допирните ни точки. Това, убедени сме, ще се приеме като обединяващ фактор за вероизповеданията. В последствие това ще доведе до обединението на цялата човешка раса, без оглед на държава, вяра или

цвят. Ако религията не се заеме с тази задача, никой друг не би могъл, защото тя е единствената сила, способна да свали националните, географските и расовите бариери.

С тази гореща молба към лидерите на световните религии слагаме край на тази кратка монография, надявайки се на най-доброто. Търсенето на мира е въпрос на оцеляване на човечеството и като такъв, не бива да бъде подценяван.

КРАЙ

БИБЛИОГРАФИЯ

1. „Taarikh-i-Hamdaan Dailami" Вааб-ул-Кааф. Вж. Джобното издание, стр. 854 от Малик Абдур Рехман Кадим, 6-то издание, публикувано през 1952 г.
2. Превод от урду на „Tohfa Qaisariya”, стр. 256, Roohani Khazain (Духовни съкровища), Том 12, Братя Ънуин, Грешам Прес, Олд Уоукинг, Съри, 1984 г.
3. Превод от урду на 'Tohfa Qaisariya', стр. 259, Roohani Khazain (Духовни съкровища), Том 12, Братя Ънуин, Грешам Прес, Олд Уоукинг, Съри, 1984 г.
4. „Kashful Mahjub” от Али Бин Осман Хаджвери (починал между 481-500 г. след Хиджра), стр. 213 и „Al-Kashsbaaf” от Алама Замакхшари (починал през 528 г. след Хиджра), Част 3, стр.173, вкл. бележките под линия. Коментар на Сура Ал-Хадж, Стих:78, публикувано от Dar-ul-Kitaab Ал-Араби Бейрут, Ливан.
5. Философия на ученията на Исляма, Хадхрат Мирза Гулам Ахмад, Лондонската джамия, 1979 г.